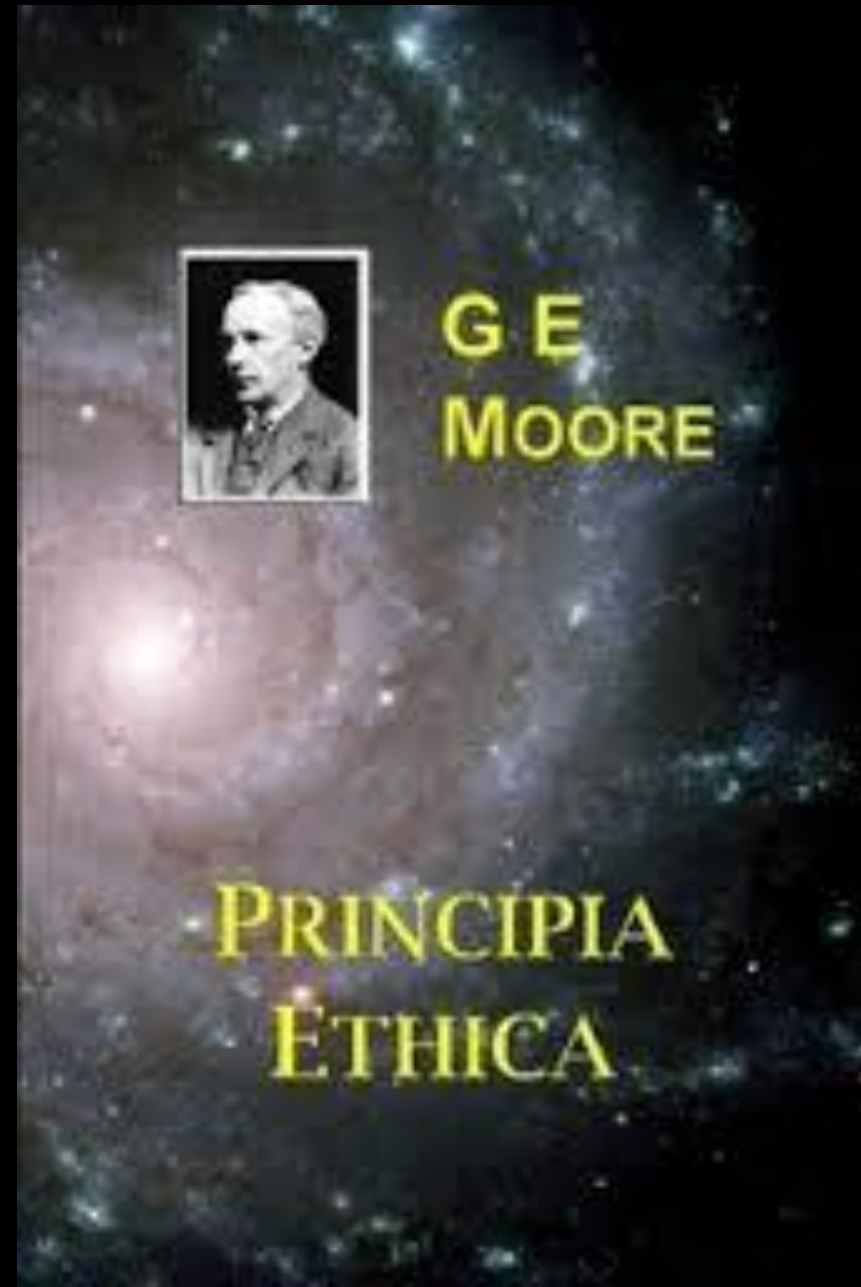

Sekularisaatio ja elämän tarkoitus

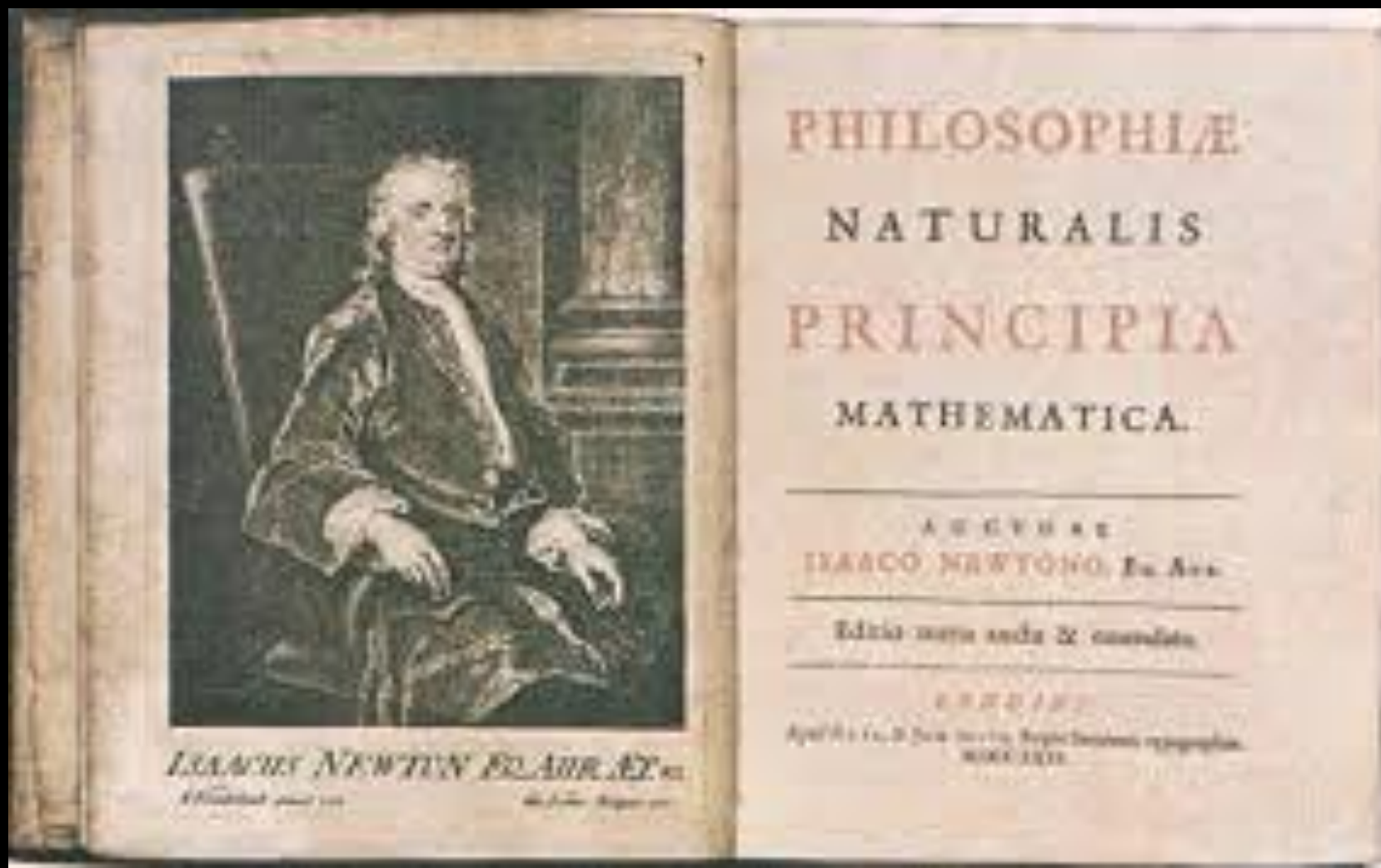
Huomioita Charles Taylorin
maallistumiskäsityksestä ja arvoteoriasta

Arto Laitinen,
Professori, filosofia, YKY, Tampereen yliopisto

1. Olisiko G.E.Mooren

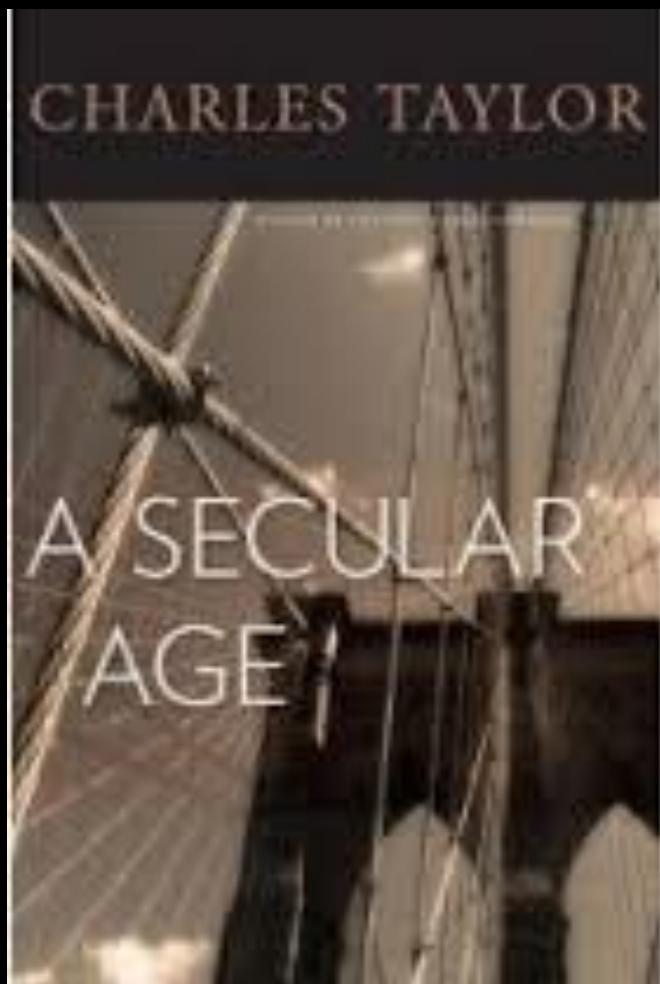
keskeisempi sekularisaation ymmärtämiselle kuin

Sisällys

- 1) Kysymys: Olisiko G.E. Mooren *Principia Ethica* (1903) keskeisempi sekularisaation ymmärtämiselle kuin Newtonin *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica*?
- 2) Charles Taylorin sekularisaatiokäsitys, joka korostaa eksistentiaalista ”vahvojen arvostusten” tai mielekkyyden kokemuksia.
- 3) Charles Taylorin käsitys vahvoista arvostuksista ja moraalien lähteistä.
- Tiede, uskonto ja elämän arvot. Mitkä arvot mahdottomia sekulaareina?
- 4) Kolme teoriaa eettisistä ja muista arvoista: naturalismi, supernaturalismi ja *non-naturalismi*. Evaluatiiviset ja deskriptiiviset ominaisuudet. Naturalistinen ja supernaturalistinen virhepäätelmä (G. E. Moore). Non-naturalismi, vahvat arvot ja kysymys elämän tarkoituksesta.
- 5) Vastaus: eräässä mielessä kyllä.

2. Charles Taylor sekularisaatiosta

2. Charles Taylor sekularisaatiosta

- Poliittinen
- Sosiologinen
- Eksistentiaalinen
  - Jokaisen näkemys vain yksi muiden joukossa
  - Lähtökohtana "immanentti kehys" (immanent frame), jonka sisään ateismi jättäytyy, ja jonka rajat "teismi" ylittää.

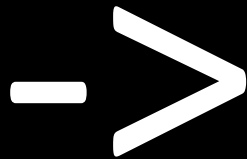

(vrt, kahvi mustana tai kermalla päällystettynä –
Alaosa samaa kahvia)

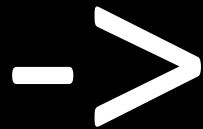
2. Charles Taylor sekularisaatiosta

- Taylorin kertomus maallistumisesta: vastustaa ”karsiutumistarinoita”, joissa vain ”kerma” karsiutuu ja musta kahvi jää jäljelle (projisoidaan nykyteismi menneisyyteen)

2. Charles Taylor sekularisaatiosta

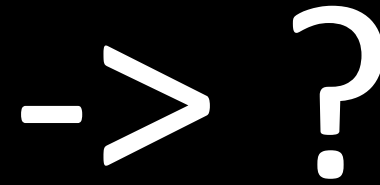
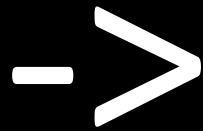
- Lähtökohta pikemminkin maailma, jossa Jumala läsnä, myöhemmin suljettuna "tuonpuoleiseksi". Ei siis pelkkä karsiutumistarina.

2. Charles Taylor sekularisaatiosta

- Lähtökohta pikemminkin maailma, jossa Jumala läsnä, myöhemmin suljettuna "tuonpuoleiseksi". Tosin: Onko kaikilla? Eikö pluralismi pikemminkin?

3. Taylor vahvoista arvostuksista ja moraalisuuden lähteistä

- Vahvat arvostukset:
  - keskeisiä elämän arvoja, ohjaavat toimintaa ja jäsentävät kokemuksia, rakentavat identiteettiä, vaikuttavat elämän mielekkyyden kokemuksiin.
- Moraalin lähteet: Jla, luonto, subjekti, yhteisö?
  - Tarvitaanko moralille "lähde"? Ei.
- Mitä "sekulaarit arvot" voivat olla sisällöltään?
  - Valistuksen "eksklusiivinen, itseriittoinen humanismi": vain ihmiselämään sisältyvillä asioilla, hyvinvoinnilla arvoa
  - Immanentti vastavalistus: kärsimyksen, kuoleman merkitys
  - Teismi: sekä hyvinvoinnilla että kärsimyksellä merkitystä.
    - Mutta miksi siihen tarvittaisiin Jlaa?
  - *Kaikki arvot* mahdollisia, paitsi kapeassa mielessä jumalsuhteeseen liittyvät.
    - Oleellinen kysymys lienee kokeeko arvokkaan universumin kokemuksen jollain tapaa persoonallisen Jlan kokemuksena. Jotkut kokevat, jotkut eivät.

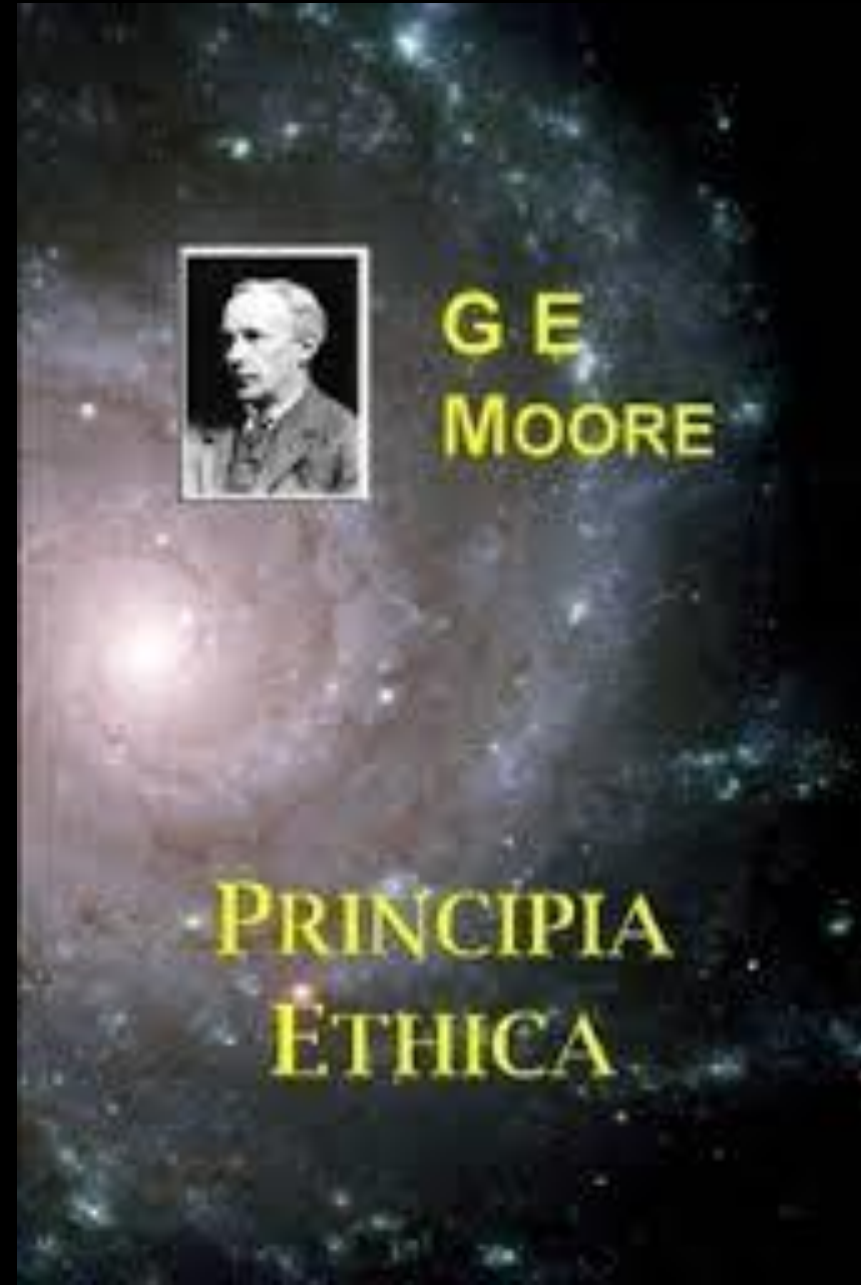
	ATEISMI	TEISMI
HYVINVOINTI, ONNELLISUUS, MIELIHYVÄ JNE.	X	X
KÄRSIMYKSEN MERKITYS	X	X
IHMISSUHTEIDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN ARVO	X	X
HISTORIAALLISTEN SAAVUTUSTEN ARVO	X	X
LUONNON ARVOT, UNIVERSUMIN YLEVYYS	X	X
TAIDE, TIEDE	X	X
JUMALSUHTEESEEN LIITTYVÄT ARVOT	TYHJÄ JOUKKO	X

- Keskeinen viesti on siis että ateistiset maailmankatsomukset voivat olla arvostuksiltaan varsin rikkaita, ja toimia mielekkään elämän taustana. Sekularisaatio pluralisaationa ja agnostisismina on luonteva seuraus, teismiä ei *tarvita*. Joidenkin kokemukset teismi tavoittanee paremmin, joidenkin ei.

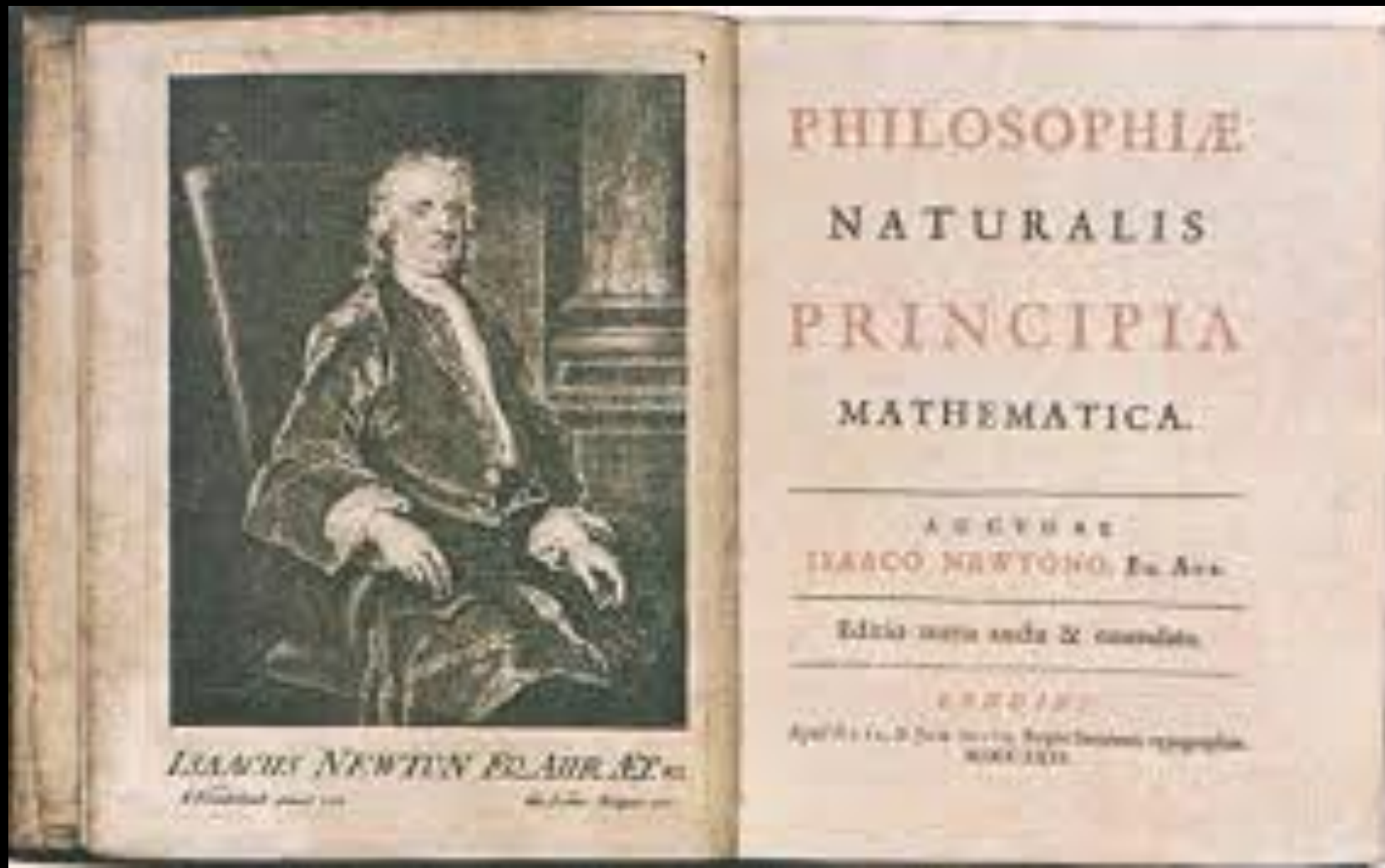
4. Kolme kantaa arvojen luonteesta

- Eettinen naturalismi, supernaturalismi, non-naturalismi (G.E.Moore)
- Deskriptiiviset ominaisuudet, joiden perusteella arvotetaan (veitsen terävyys) -> arvo-ominaisuudet (veitsen hyvyys).
- *Hyvyys on eri ominaisuus* kuin terävyys. Avoin kysymys: tämä veitsi on terävä, mutta onko se hyvä?
- Naturalistinen virhepäätelmä samaistaa esim. terävyys ja hyvyys. Supernaturalistinen virhepäätelmä samaistaa Jlan luoma ja hyvyys.
- *Tiede* voi kertoa meille deskriptiivisistä ominaisuuksista, ja selittää ja auttaa ymmärtämään miten terävyyttä saa aikaan. Aidosti hyödyllistä.
  - Naturalismi: myös arvo-ominaisuudet "luonnollisia".
  - Supernaturalismi: mikä tahansa on hyvää jos Jla sanoo niin
  - Non-naturalismi: arvo-ominaisuudet eivät naturalistisia eivätkä supernaturalistisia. Etiikka ja elämän arvot voivat olla riippumattomia tieteestä ja uskonnosta

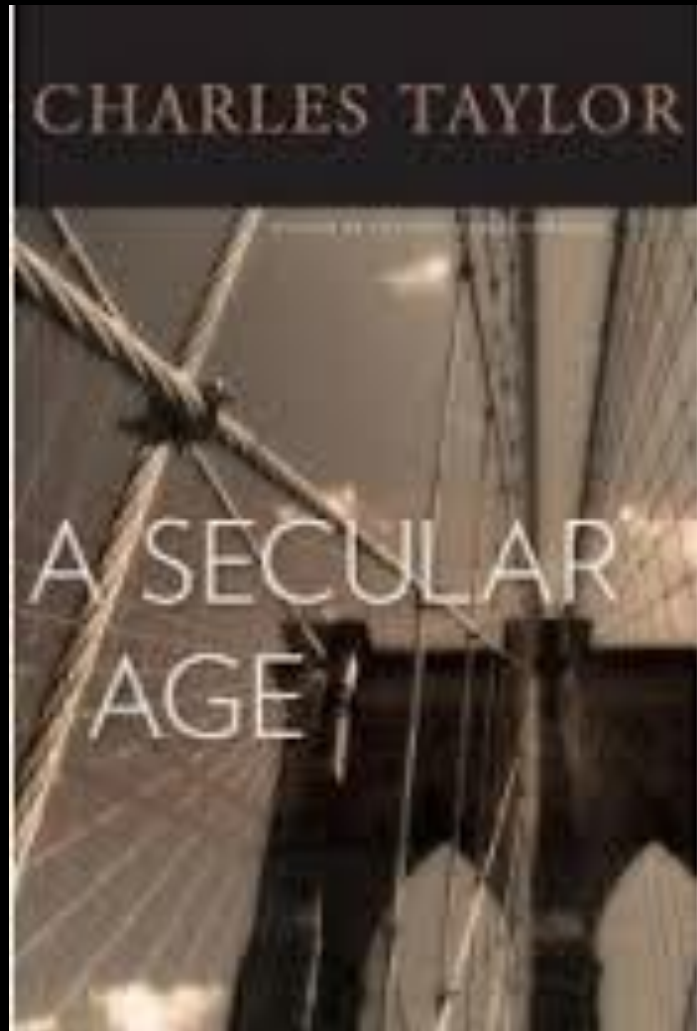
5. G.E. Moore

voi siis tässä suhteessa olla keskeisempi
sekulaarin ajan ymmärtämiselle kuin

& Taylorin eettiset ja metaeettiset argumentit teismien puolesta jäävät hieman puuttellisiksi.

- “The murder of the *Charlie Hebdo* editorial group was horrible and utterly condemnable. But that shouldn’t be taken to mean that *Charlie Hebdo*’s republication of the Danish anti-Muslim cartoons, and their own subsequent, similar caricatures were a good idea. On the contrary.
- Ridicule is a blunt instrument. As an arm against powerful, dominant people and groups, it is often useful, and also requires courage. But when one proposes to hold up to ridicule a group of people who are already a disadvantaged minority, looked down on by many and discriminated against—as are the Muslim minorities in Denmark and France—one should think twice. This turns out to be a courageous act, precisely because of the threats which were so gruesomely carried out in the massacre, but one neither wise or humane.
- I am not pleading for censorship; that, too, is a blunt and dangerous instrument. But this mode of expression has to be guided by an ethics of citizen exchange, one which is negated by indiscriminate use of ridicule. I would bet that this is recognized by *Charlie Hebdo* in other cases; that they would think twice of caricaturing handicapped people, or gays, or women trying to gain admission to hitherto closed realms, like politics. But they were probably blinded by certain “laïc” prejudices about “religion” being, by nature, menacing and a threat to the Republic, so that caricaturing Muhammad looked like cheek in the face of power, rather than piling on an already disadvantaged minority.
- The long and stressful relationship between France and Algeria didn’t help.
- Besides showing insensitivity to their target, caricatures like Muhammad with a bomb instead of turban on his head contribute to entrenching the mindless Islamophobia that sees all Muslims as enemies of the West and its freedoms. Not a wise move if one is concerned either with integrating immigrants from the Maghreb in French society, or with avoiding the “clash of civilizations” which Islamophobes seem so eager to bring on.”